

KAPellen en KRuisen

nummer 71

juni 2016

STICHTING KRUISen en

KAPellen in LIMBURG

BarmHARTigheid

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475) 386 747

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
ABN-AMRO
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie
Wim Clout en Sander van Daal

Donateurs
minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen
€ 15,- per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

BISDOM ROERMOND

VAN DE VOORZITTER

Jaar van de Barmhartigheid

Paus Franciscus heeft 2016 uitgeroepen tot een Jaar van de Barmhartigheid. Het is een zogeheten buitengewoon jubeljaar. Buitengewoon, omdat jubeljaren normaal gesproken maar eens in de 25 jaar worden gehouden. De laatste 'reguliere' keer was in 2000. In principe zou 2025 de volgende keer zijn geweest. Maar omdat 50 jaar geleden het Tweede Vaticaans Concilie werd afgesloten, heeft de paus een bijzonder Heilig Jaar uitgeroepen en daar het thema van barmhartigheid aan meegegeven.

Nu is zowel een jubeljaar als barmhartigheid een thema waar we in de wereld van Kruisen en Kapellen wel iets mee kunnen. Op hoeveel kruisen komen we niet een tekst tegen die verwijst naar Gods barmhartigheid. Op de omslag van onze vorige nieuwsbrief stonden er nog mooie voorbeelden van.

Deze keer richten we onze aandacht op de Heilig Hartbeelden, omdat juni de Heilig Hartmaand en dat thema natuurlijk ook alles met barmhartigheid te maken heeft. Een volgende keer komen we terug op de jubeljaarkruisen. Op diverse plaatsen in Limburg zijn bij eerdere jubeljaren speciale kruisen opgericht. Kent u van die kruisen, laat het ons dan weten. Ook als u een kruis of een kapel kent die op een

andere manier verwijst naar de thema's 'barmhartigheid' en jubeljaren, houden we ons aanbevolen.

In deze uitgave van ons kwartaalblad blikken we ook terug op de jaarlijkse contactdag die begin april in Roermond werd gehouden. Het was weer een heel mooie bijeenkomst. Met zo'n honderd deelnemers een grotere opkomst dan we ooit gehad hebben. Na wat inleidende woorden gaven de mensen van de Westrombedrijven uit Roermond tekst en uitleg over hun speciale 'atelier' waar kruisen en beelden hersteld worden. Zeer interessant. Heel bijzonder waren ook de rondleidingen door het kruiswegpark, het oude kerkhof en de Kapel In 't Zand. Het was weer een heel mooie middag. Volgend jaar ontmoeten we elkaar weer op de zaterdag na Pasen. Deze keer zal de plaats van handeling een locatie in Noord-Limburg zijn. U wordt tijdig uitgenodigd.

Intussen houden we u via ons blad op de hoogte. In deze uitgave schrijft Monumentenwacht Limburg over schilderwerkzaamheden. Verder besteden we aandacht aan kruisen en kapellen in Swalmen, Heerlen, Nunhem en Steyl. Veel leesplezier.

Matheu Bemelmans,
voorzitter

INHOUDSOPGAVE:

2	Van de voorzitter	12	Geslaagde vrijwilligersdag Maasgouw
2	Inhoudsopgave	13	Een "nieuw" kruis ontdekt
3	Terugblik Contactdag rond de Kapel in 't Zand	14	Steyl krijgt een nieuwe kapel
4	De Lieve Vrouwkes van Limburg (9)	15	Mariakapel Daalhemerweg, Sibbe
6	"Hinger Herjods ruk"	16	Schilderen
8	Restauratie van het Veldkruis aan de Ursulaweg in Nunhem	18	H. Hartbeeld in Belfeld hersteld
9	De eerste openbare intronisatie van het Goddelijk Hart in de open lucht	19	Middelhaover Kepelke
10	Armeense kruissteen in Maastricht ingezegend	22	Foto's Contactdag 2 april
		23	Aandachtsgebieden bestuursleden

FOTO'S OMSLAG:

voorzijde: Kerkrade, H. Hartbeeld. Foto: kerkrade.NU

achterzijde: Amstenrade, wegkruis Mijn Jezus Barmhartigheid (Poststraat - Hoofdstraat). Foto: Sander van Daal

Terugblik Contactdag rond de Kapel in 't Zand

Wim Clout

Maar meteen een conclusie: mocht je je afvragen of een dergelijke provinciale dag zinvol is? Nou, dan was alleen al de opkomst overduidelijk: bijna honderd belangstellenden kwamen 2 april naar Roermond!

We hadden natuurlijk ook wel wat te bieden: een gastvrije oude bedevaartplaats met een Maria die solidair is met een ieder van ons die wel 'ns in de put zit...., een goed inzicht in de werkwijze van het kundige restauratieatelier van Westrom en twee bijzondere buiten-excursies: "d'n Aaje (monumentale) Kerkhaof" en het aan een oude devotie herinnerend Kruiswegpark.

En, hoe zou je het in Limburg vergeten, natuurlijk een met 'ein good sjök vlaai' gelardeerd hartelijk welkomstwoord van onze voorzitter Matheu Bemelmans. Hij kon ons o.a. het goede nieuws brengen, dat er vanuit het Limburgse provinciebestuur niet alleen met de mond, maar ook metterdaad warme belangstelling en financiële ondersteuning is voor het behoud van ons zo rijk religieus erfgoed.

Het was een met aansprekende onderwerpen goed gevulde middag.....hetgeen daardoor meteen ook 't probleempje van de dag opriep: door zo'n grote opkomst was de ontvangstruimte boven in het voormalige klooster van de Redemptoristen erg krapjes. Op zo'n dag moet je immers kunnen 'netwerken'. Maar ja, ondanks dat, het was juist door het grote aantal belangstellenden weer erg bemoedigend: fantastisch, hoeveel mensen zich samen met jou inzetten om die vele **Kruisen en Kapellen in Limburg** te onderhouden, te bewaren voor onze eigen tijdgenoten en voor degenen die na ons komen; ook zij zullen ongetwijfeld behoefte blijven hebben aan richtingwijzers en troostplekjes voor onderweg.

Het bestuur ziet dan ook met veel voldoening terug op deze Contactdag 2016!

Dank aan gastheer rector Karel Weerkamp Csr, het team Renovatie en Onderhoud van Westrom, aan de deskundige rondleiders van het Oude Kerkhof, het Kruiswegpark en van de Kapel én aan onze organiserende SKKL-bestuursleden.

Minstens tot zaterdag 22 april 2017, ergens in Noord-Limburg!

De Lieve Vrouwkes van Limburg (9)

In het Heiligdomsjaar 1937 verscheen bij Uitgeversmaatschappij Ernest van Aelst te Maastricht-Vroenhoven een alleraardigst boekje "De Lieve Vrouwkes van Limburg", waarin 21 kerken en kapellen worden beschreven, waar Maria op een bijzondere wijze vereerd wordt.

In deze Nieuwsbrief O.L. Vrouw in 't Zand te Neer

Te Neer in Midden-Limburg, vlak langs de oude Napoleonsweg, ligt op een viersprong: »de Kapel«. Hierin woont O. L. Vrouw, dat spreekt van zelf. »De Kapel« is in Limburg immers aan Maria gewijd. Ze ligt daar in het vlakke veld voornaam op een kleine verhevenheid, ook dat spreekt van zelf, want wat hoog en voornaam is, moet ook hoog als op een troon geplaatst worden.

Vroeger was deze kapel naar de mode dier dagen gewit, dat stond proper en fris te midden van de groene omlijsting der bomen en daarom noemde men dit heiligen huisje: »De witte Kapel.« In 1711 werd ze hier gebouwd te midden van een zanderige omgeving, die echter voor en na vruchtbaar gemaakt werd.

Hoeveel »O. L. Vrouwen in het Zand« kent Limburg niet uit vroeger eeuwen? Maar toen het blonde zand verdween, werd ook de titel »O. L. Vrouw in het Zand« vergeten

en daarom roept men ook te Neer O.L. Vrouw liever aan onder de titel: »Troosteres der bedrukten - Hulp der Christenen«.

Zo zal het wel blijven de eeuwen door, want zolang als er mensen in ons goede Limburg zijn, zolang zullen er ook »bedrukte Christenen« gevonden worden, die Troost en Hulp nodig hebben.

O. L. Vrouw van Neer houdt hier audiëntie. Het eigenlijk miraculeus beeldje zou in de buitengevel der kapel staan, terwijl in de kapel een mooi houten 16de eeuws Mariabeeld

ONZE LIEVE VROUW IN HET ZAND, NEER

tussen moderne muurversieringen troont. Vroeger was dit beeld naar het gebruik dier dagen gekleed, men meende blijkbaar in naïeve opvatting, dat men O. L. Vrouw niet mooi genoeg kon maken, en toch had de oorspronkelijke kunstenaar zijn Beeld al zo rijk en deftig, als het maar lijden kon, uitgestoffeerd. De hoofdzaak is: Neer vereert op bijzondere wijze O. L. Vrouw en Zij houdt van haar vereerders. Daar hangen aan de muur de bewijzen, dat Maria geholpen heeft en dat de genezenen dankbaar waren. Dierbare kruisjes, erfstukken wellicht van vrome ouders, kettingen en ringen, oorbellen en pronkstukken, de kastjes hangen vol wijgeschenken. Wie telt de tranen en de kralen, die hier gevallen zijn, wie beschrijft het rouwen en betrouwen der bezoekers, wie meet de treden en gebeden, die hier gericht zijn en dat alles tot Haar, die ook hier eeuwenlang weldadig troont en woont onder Haar kinderen.

Een stukje historie

De kapel staat aan de rand van het Leudal, aan een oude kruising van doorgaande wegen. De Leudalweg is de oude doorgaande weg van Weert via Heythuysen naar Venlo en de Kruisstraat, een inmiddels verdwenen stuk weg voor de kapel langs verbond Roermond met Helden. Het 'Vrouwen Huysken' wordt voor het eerst vermeld rond 1650 maar het is gezien de ouderdom van het beeldje uit de nis van de voorgevel (het originele beeldje bevindt zich in de kerk van Neer), het beeldje in de kapel en het kruisbeeld aan de achterzijde niet onwaarschijnlijk dat de stichting al in de zestiende eeuw plaatsvond. De kapel werd zoals de gevelsteen vermeldt, herbouwd in 1711, toen er een enorme bevordering plaatsvond van de Maria- en rozenkrans-

devotie binnen het bisdom Luik. Kort daarvoor was er verbonden aan de parochiekerk van Neer een Broederschap van de Heilige Rozenkrans opgericht. De drie nog resterende leilinden zijn waarschijnlijk ook in de tijd van de herbouw aangeplant.

In 1861 werd het torentje toegevoegd en het stucplafond met het monogram SMAR (Sancta Maria Auxiliatrix Regina). In 1928 is de kapel gerestaureerd. Het altaar met musicerende engelen en de opschriften 'Troosteres der bedrukten bid voor ons' en 'Hulp der Christenen bid voor ons' dateert uit dat jaar en werd gemaakt door beeldhouwer Karel Lücker in Roermond. De schilderingen met Mariavereerders op de wanden zijn van de hand van

Albin Windhausen. Achter de kapel hangt een kruisbeeld waaronder zes oorlogsslachtoffertjes liggen begraven. De kinderen kwamen in 1945 om bij een mijnontploffing. Omdat het kerkhof van de parochie onder granaatvuur lag, kregen zij hier hun graf.

De kapel wordt nog altijd veelvuldig bezocht en er vinden dopen en huwelijken plaats. Jaarlijks is er een openluchtmis rond Maria Tenhemelopneming en de jagers vieren er het feest van St. Hubertus. Tijdens de Sacramentsprocessie is de kapel een rustaltaar en een Mariaprocesie trekt naar de kapel op de tweede zondag van september.

Ontleend aan: Har Kuijpers, Sint-Martinus Neer; honderd jaar kerk, duizend jaar parochie, Neer 2010. Foto's: Sander van Daal.

“Hinger Herjods ruk”

Pastoor-deken S.W.M. Nevelstein en Sander van Daal

Aanvankelijk stond er op de Markt in Kerkrade een Heilig Hartbeeld dat werd ontworpen door Karel Lücker uit Roermond. Aanleiding voor de plaatsing ervan waren de Mijnstreekretraites, die werden gehouden in december 1917 en januari 1918. Velen brachten de benodigde gelden bijeen en verrichtten hand- en spandiensten. Op 8 september 1918 vond de intronisatie plaats. Na een Hoogmis 's morgens in de Sint-Lambertuskerk formeerde zich in de middag een feeststoet, die bestond uit de Ruitersclub van Kerkrade en circa vijftig plaatselijke organisaties, waaronder muziek- en fanfarecorpsen en er waren praalwagens met uitbeeldingen van het H. Hart en de drie Goddelijke Deugden: geloof, hoop en liefde. Burgemeester Habets onthulde het beeld en droeg het vervolgens over aan deken Schijns die het namens het kerkbestuur van de Sint-Lambertusparochie aanvaardde. De toenmalige bisschop, Mgr. Laurentius Schrijnen, zegende het Heilig Hartmonument in.

Toen in de jaren dertig het verkeer op de Markt toenam, kwam de discussie op gang of het beeld verplaatst moest worden en wat dan de meest geschikte plaats zou zijn. Het kerkbestuur was er echter van overtuigd dat het niet verplaatst kon worden omdat het materiaal te bros was geworden: er waren al stukken afgebrokkeld. Op initiatief van deken van W. van Ormelingen werd in 1938 een comité opgericht dat zich ging bezig houden met de plaatsing van een nieuw H.-Hartbeeld. Dit werd in een hardere en meer weersbestendige steensoort vervaardigd in de Kunstwerkplaatsen van Cuypers in Roermond. Op 12 juni (de Heilig Hartmaand),

Drievuldigheidszondag, werd het monument ingezegend. Een week later kon de Sacramentsprocessie traditiegetrouw weer bij het Heilig Hartmonument worden afgesloten.

Op de sokkel staan een viertal zeshoeken met symbolen: het wapen van Kerkrade, een kruisvormig anker, een Grieks kruis en een doorboord vlamvend hart (geloof, hoop en liefde). De meer dan levensgrote Christus maakt een uitnodigend gebaar, passend bij de tekst op de sokkel: “Komt allen tot Mij”. De andere opschriften refereren aan de stichting van het eerste en vervanging door het tweede monument: “Koningshulde na de volksretraiten Christus gebracht door Kerkrade. 8 sept. 1918. Renovata 12 juni 1938”.

Atelier Cuypers maakte een Ansichtkaart voor reclamedoeleinden met de foto van een beeldhouwer die de laatste hand legt aan dit beeld. Op de keerzijde staat een korte tekst om eventuele belangstellenden te wijzen op de eigen productie, die op dat moment al kon bogen op 85 jaar ervaring.

In 1977 werd het voetgangersgebied in het centrum gerenoveerd waarbij voor het beeld een nieuwe plaats werd gevonden, enigszins terugliggend met de rug naar de Theaterpassage. En ook recent is het centrum van Kerkrade weer onder handen genomen. Wederom kreeg het Heilig Hartmonument een nieuwe opstelling. Het kwam weer centraler te staan op de driesprong die de Markt vormt, met als decor niet langer de hoogbouw boven de Theaterpassage maar een grote boom. Een mooie plaats, midden in het leven van alledag, midden in de samenleving.*

Maar waarom die titel ‘Hinger Herjods ruk’ (Kerkraads dialect, vertaald: ‘Achter Onze Lieve Heer Zijn rug’)? In vroeger dagen was dat de

naam van een hotel dat direct achter het beeld gelegen was; tegenwoordig zou het in plat-Kerkraads de aanduiding kunnen zijn van de zich erachter bevindende complex met theater, winkelgalerij en appartementen.

Inzegening Heilig Hart van Jezus

Op 15 mei van dit jaar, het Hoogfeest van Pinksteren, is na de Hoogmis in de Lambertuskerk het Heilig Hart van Jezusbeeld nabij de markt opnieuw gezegend. Want alweer was een ingrijpende opknabbeurt hard nodig en moest het beeld enkele maanden uit het straatbeeld verdwijnen. Uiteindelijk kreeg het de huidige plek na eerst nog wat 'cosmetische ingrepen' ter plaatse. Daarvoor mocht het gedurende drie weken niet vriezen.

In een processie, begeleid door het Koninklijk Harmonie Orkest Kerkraade, het Gemengd Kerkelijk Zangkoor St. Caecilia en de Broederschap

Sint Sebastianus, trok men naar de betreffende plek nabij de Markt. Omgeven door een grote groep belangstellenden vond er een korte, zeer stijlvolle plechtigheid plaats. Zo werd Jezus' beeltenis letterlijk weer in het hart van de stad welkom geheten. Hijzelf sluit alle inwoners van deze stad in Zijn hart en dat wordt door dit beeld tot uitdrukking gebracht.

Corpus Christi

Enkele maanden eerder, medio maart, is het mooie Corpus Christi weer bevestigd aan het kruis vóór de Kerkraadse Sint-Lambertuskerk. Heel toepasselijk dat dit zo voor Pasen is gebeurd. Goed dat de lijdende Christus weer over de stad uitkijkt en zo uitdrukking geeft aan Zijn solidariteit met alle zorgen van iedere inwoner. Het kruis is op Eerste Paasdag na de H. Mis ingezegend. Het is mede te danken aan de welwillende belangeloze medewerking van Natuursteenbedrijf Eymael uit Terwinselen dat het kruis er weer fraai bij staat.

Het kruis van smeedijzer met het gietijzeren corpus is geplaatst op een hardstenen voetstuk. Het stond vanaf circa 1890 op de Markt. Bij de plaatsing van het H. Hartbeeld op die plek werd het in 1918 herplaatst aan de voet van de toren van de Sint-Lambertuskerk, dus op de huidige plaats. Het werd voorzien van een smeedijzeren hekwerk (vermoedelijk vervaardigd door de firma Bischoff). Tijdens restauratiewerkzaamheden aan de kerk en de toren in de jaren 60 van de vorige eeuw werden de stralenkrans rond het corpus en het hekwerk rond het kruis vernield en niet meer teruggeplaatst.

** Ontleend aan: Godfried C.M. Egelie, Beeld van het Heilig Hart in Limburg. Religieuze en sociale betekenis van de verering in de twintigste eeuw, Zutphen 2004*

Foto's: kerkrade.NU en Wim Krahmer, met dank aan Toon Janssen.

Restauratie van het Veldkruis aan de Ursulaweg in Nunhem

B. van de Venne, Nunhem

Aan de Ursulaweg in Nunhem staat een veldkruis. Het kruis is in particulier eigendom. Omdat men tijdens een eerdere restauratie ijzeren spijkers heeft gebruikt die zijn gaan roesten, konden regen en wind op het hout inwerken.

Begin dit jaar signaleerde een inwoner van Nunhem de slechte staat van het houten kruis. Via de dorpsraad Nunhem heeft een aantal buurtbewoners met toestemming van de eigenaar het kruis gerestaureerd. Het eikenhouten kruis is vervangen door een kruis van merantihout. Om te voorkomen dat regen op de horizontale delen van het kruis blijft hangen heeft de timmerman alle hoeken mooi afgerond. Het hout is verschillende keren geverfd met een transparante, waterdragende verf.

Het corpus is gemaakt van kunststeen. In het corpus zit een metalen versterking. Door de inwerking van vocht zaten er een paar scheuren in. Met een speciale hars zijn die opgevuld, waarna het corpus weer mooi wit is geschilderd.

Het kruis is opgericht rond 1880 en stond toen op de hoek van de Servaasstraat en de Molenbergstraat. Omdat de heer mr. dr. Henri van Groenendael, een vermogend Nunhemmer, daar de Magnificatkapel liet bouwen, moest het kruis wijken en werd het aan de Ursulaweg geplaatst. (De heer mr. dr. Henri van Groenendael is enige tijd lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal geweest.)

De kapel werd op 16 mei 1920 onder het pastoraat van pastoor Alfons Meijer gebouwd en onder grote belangstelling ingezegend. Het kruis zal daarom kort daarvoor verplaatst zijn.

Het kruis is meerdere malen gerestaureerd. Voor zover we hebben kunnen nagaan gebeurde dat o.a. in 1980. Wat er toen aan werkzaamheden is verricht, is niet bekend.

In 1991, het was ondertussen een gemeentelijk monument geworden, spoot een ijverige ambtenaar van de toenmalige gemeente Haelen het kruis schoon met een hogedrukspuit. De kunststeen kon daar natuurlijk niet goed tegen, waardoor de daardoor ontstane “wonden” gerestaureerd moesten worden.

Omdat de restauratiewerkzaamheden nu door deskundige mensen zijn uitgevoerd, hopen we dat het kruis weer lange tijd bestand is tegen regen en wind.

Afgesproken is om ieder jaar in het voorjaar het kruis te schouwen.

De eerste openbare intronisatie van het Goddelijk Hart in de open lucht

De Tijd van 12 juli 1916 maakt melding van de intronisatie van het Heilig Hartmonument op 7 juli op het Kerkplein in Valkenburg. Het betreft een levensgroot beeld in Franse steen dat net als het smeedijzeren baldakijn werd ontworpen door Gustaaf van Kalcken (1865-1920) uit Haarlem. Het beeld werd geplaatst op initiatief van pastoor Ferdinand Sarton (1852-1922), die veel in het werk had gesteld om de Valkenburgse H.H. Nicolaas en Barbarakerk uit te breiden en te verfraaien. Hij had een speciale devotie had voor Jezus' Heilig Hart. Directe aanleiding voor de plaatsing van het monument was waarschijnlijk het werk van de Chileense pater Mateo Crawley-Boevy ss.cc. die zich sinds 1907 inzette voor de intronisatie van het Heilig Hart in het huisgezin. Hij reisde meerdere keren door Europa en bezocht Nederland in 1916. In april van dat jaar preekte hij in Meerssen en in Valkenburg. Resultaat was voor zover bekend het eerste openbare monument ter ere van het Heilig Hart van Jezus.

Het beeld staat op een stenen sokkel, onder smeedijzeren baldakijn, tussen twee lantaarns en is geplaatst tegen de westelijke muur van de

zuidelijke transeptarm van de kerk. Met zijn linkerhand wijst Christus naar het Heilig Hart op zijn borst, dat omringd is met een doornenkroon. Met Zijn rechterhand toont Hij, met de palm naar voren, een wond. Het monument viel –aldus de krant– algemeen in de smaak en kon in alle opzichten als groot succes gelden.

In de daarna volgende jaren werd dit initiatief in veel parochies opgevolgd. Met name vanaf 1920 nam de stichting van Heilig Hartmonumenten een hoge vlucht. Voor 1916 kwamen Heilig Hartbeelden natuurlijk al wel voor, maar veelal in kerken, al dan niet op een aan het Heilig Hart toegewijd altaar, op besloten terreinen en uiteraard in de huiskamers. Een uitzondering vormt het bekende Heilig Hartbeeld van de Roermondse beeldhouwer Jean Geelen en diens zwager Theo Cox op de torenspits van de Augustijnenkerk in het centrum van Eindhoven, de eerste kerk toegewijd aan het Heilig Hart van Jezus in het bisdom Den Bosch. Dit beeld werd geplaatst in 1898 en is bekend als ‘Jezus Waaghals’ door zijn hoge en vervaarlijke positie.

Foto: Sander van Daal

Armeense kruissteen in Maastricht ingezegend

Bisdom Roermond

Voorafgaand aan de jaarlijkse Servaasprocessie heeft bisschop Frans Wiertz op Pinksterzondag 15 mei 2016 in Maastricht een traditionele Armeense kruissteen ingezegend. De rode steen – een chatsjkar – is een geschenk van de Armeense gemeenschap aan Maastricht vanwege Sint Servaas, die uit Armenië kwam.

De chatsjkar is een traditioneel Armeens gedenkteken, een staande steen die in de regel symmetrisch is gedecoreerd met rozetten, vlechtwerk en plantkundige motieven zoals bladeren, granaatappels en druiven. Centraal staat een kruis, soms boven een zonnescijf. De eerste kruisstenen werden in de negende eeuw in Armenië opgericht na de bevrijding van de Arabische overheersing. De oudste waarvan een datum bekend is, werd in 879 geplaatst in Garni ter ere van koningin Katranide. De bloeitijd van de chatsjkar lag vooral tussen de twaalfde en de veertiende eeuw.

De in Maastricht opgerichte kruissteen herinnert eraan dat het christelijk geloof al in de vierde eeuw door de Armeense bisschop Serva-

tius naar deze stad en daarmee het huidige Nederland werd gebracht. Dit betekent dat de banden tussen de Limburgse en Armeense gelovigen al zestien eeuwen teruggaan. Dit wordt extra benadrukt, doordat er sinds enkele jaren een actieve Armeense gemeenschap in Maastricht is.

De kruissteen is geplaatst tegen de zuidgevel van de Sint-Servaasbasiliek, die boven het graf van Servatius werd gebouwd. Het monument werd onthuld door burgemeester Annemarie Penn-te Strake van Maastricht. De Armeense ambassadeur in Nederland, mevrouw Dziunik Aghajanian, hield een toespraak. Ook gouverneur Theo Bovens was bij de plechtigheid aanwezig. Vervolgens zegende bisschop Wiertz het kruis in, geassisteerd door de vicaris van de Armeens-Apostolische kerk Surp Karapet in Maastricht.

Aansluitend trok de Servaasprocessie naar de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek. Deze trekt elk jaar duizenden belangstellenden. Helaas gooide een flinke regenbui gedeeltelijk roet in het eten.

Foto's: Jean-Pierre Geusens

Geslaagde vrijwilligersdag Maasgouw

Jac. Hannen

De Stichting Kruisen en Kapellen Maasgouw organiseerde op 22 augustus 2015 haar jaarlijkse vrijwilligersdag, de dag die bedoeld is als een dank-je-wel-dag voor de vele vrijwilligers uit de gemeente Maasgouw die zich inzetten voor het behoud van het cultureel religieus erfgoed. De zevende dag in de reeks werd georganiseerd in de kernen Maasbracht en Brachterbeek.

Een groep van rond de dertig belangstellenden verzamelde zich in de vroege middag voor een rondrit per gemotoriseerde huifkar langs de diverse kerken, kruisen en kapellen in Maasbracht en de Brachterbeek. Voorzitter Lei Peeters opende de middag. Hij keek terug op de bereikte resultaten in het afgelopen jaar en hij bedankte de vele vrijwilligers, ook degenen die niet aan de dag deelnamen, voor hun inzet gedurende het voorbije jaar.

Tijdens de rit werden verschillende karakteristieke plekjes in de beide dorpskernen bewonderd. Niet alleen de religieuze objecten kregen de volle aandacht, het stralende zomerse weer zorgde voor een betoverende aanblik van het Midden-Limburgse landschap. De deelnemers genoten volop van het gebodene.

Bij de veldkruisen en wegkruisen in en rond de kernen werd pas op de plaats gemaakt. De deelnemers kregen daar uitgebreid tekst en uitleg over de diverse objecten.

Er werd uitgebreid stilgestaan bij de onlangs gerenoveerde Loretokapel in de Brachterbeek. In de beide parochiekerken gaven de plaatselijke priesters een toelichting op de bezienswaardigheden van de kerk en de historie van het gebouw.

Na afloop van de geanimeerde rondrit deed de groep zich te goed aan een kop koffie met de bekende Limburgse vlaai. Met een verfrissend drankje werd de geslaagde dag besloten.

Een paar dagen geleden (voorjaar 2016) ben ik een wandeling gaan maken met ons oud-bestuurslid en “Bissebeekse-verzen-dichter” Wiel Oehlen: een route rond het mooie Swier en Weustenrade. Stralend voorjaarsweer, 20 graden; wat wil een mens nog meer!?

De rust en het geweldige landschap maakten de beleving compleet.

Natuurlijk langs nogal wat kruisen gekomen, die dan ook weer allemaal op de foto willen (moeten) en langs de mooie St.-Isidoruskapel, die in 2000 in Swier gebouwd is.

Als u het niet mocht weten, St. Isidorus is de schutspatroon van landbouwers en tuin-

ders. En dat past in een agrarisch dorp als Swier (bij Wijnandsrade, gemeente Nuth).

Na de kapel uitvoerig bewonderd en gefotografeerd te hebben, rustig richting “Geweusteroa” of in ABN Weustenrade (gemeente Voerendaal) gewandeld en ook daar kruisen en natuurlijk de kapel van het dorp gefotografeerd.

Toen begon Wiel me nieuwsgierig te maken: er zou een nieuw kruis ontdekt zijn, ergens in Heerlen... en laat dat nu precies mijn interessegebied zijn! Dàt moest ik zien.

En inderdaad, vlakbij de autoweg, om precies te zijn op de hoek Esschenweg – Oliemolenweg, staan een paar bomen en een picknicktafel met banken.

Tegen een van die bomen een heel mooi nieuw uitzierend boomkruis met dakje. Aan de schroeven te zien kon dit er nog niet lang hangen.

Diverse foto's gemaakt. Wiel wist zich ook niet te herinneren dat daar ooit een kruis is geweest. Ook mevrouw Duijsens, die al lang in Weustenrade woont, vertelde hetzelfde.

Middels Google Earth bleek dat het zich inderdaad (nog net) binnen de gemeente Heerlen bevindt.

Vermeld wordt dat er foto's gemaakt zijn, opnamen van ene Gerold Vluggen (uit Gulpen) en die tonen een klein houten kruisje; de foto's zijn uit 2012.

Afijn, helemaal blij thuis alle gegevens doorgegeven aan medebestuurslid Chris Willems met wie ik vaak samenwerk.

Van hem kreeg ik een mailtje terug met de tekst:

Weustenrade- Esschenweg- Oliemolenweg.

Het overblijfsel van een houten boomkruis.

Op 18 september 2015 heeft Chris Willems uit Ubachsberg een nieuw van hout

en trespa gemaakt kruis op deze plek aan een boom geplaatst.

Zo wordt deze rustplek weer opgesierd met een kruis.

Tekst:

Effe zitte en dink an Mich.

En daarbij nog de vraag: Oh, had ik je dat niet verteld?

Nee dus, maar het maakt niet uit, want er is weer een mooi kruisje op die plaats.

(en ik heb er weer een bij in mijn collectie “Heerlen”)

Steyl krijgt een nieuwe kapel

Wim van Diepen

In het kloosterdorp Steyl zijn thans nog drie kloosters aanwezig. Merkwaaardig genoeg is in het hele dorp echter maar één wegkapelletje te vinden: de Kapel van de Aartsengelen aan de Waterloostraat, zoals beschreven in de nummers 44 en 68 van ons tijdschrift.

Binnenkort komt daarin echter verandering. Aan de Kloosterstraat in Steyl woont de familie Maeghs-Stoffels. Hun woning wordt omringd door de kloosters van Arnold Janssen: ten zuiden van hun huis liggen de gebouwen van het Missiehuis St. Michael, ten noorden ervan vinden we het complex van de "Roze Zusters" en schuin daar tegenover ligt dan nog het klooster van de zusters Dienaressen van de H. Geest (de "Blauwe Zusters"). Nu heeft de familie besloten, dat in hun voortuin een mooie plek is voor een kleine kapel. De bouw is al flink gevorderd, zoals u op bijgaande foto kunt zien.

Henk Maeghs is een echte natuurliefhebber en zijn kapel wordt daarom gewijd aan een heilige die vaak in verband wordt gebracht met dieren. Dat is dus Franciscus van Assisi. (Ook onze paus is een groot bewonderaar van deze "apostel van de armen" en daarom heeft hij diens naam aangenomen toen hij tot paus werd gekozen).

Oproep:

Henk is nog **op zoek naar een beeld van de H. Franciscus, liefst afgebeeld met een wolf.**

Dat beeld zou 80 tot 100 cm groot moeten zijn. Wie kan hem aan zo'n beeld helpen? **U kunt telefonisch contact met hem opnemen: 077-3733380**

Mariakapel Daalhemerweg, Sibbe

Werkgroep Kruisen en Kapellen, Valkenburg

Wie, komende vanuit Valkenburg, de Daalhemerweg omhoog gaat richting Sibbe ziet boven op de heuvel aan de linkerkant een geheel uit mergelsteen opgetrokken Mariakapel, welke behoort tot de parochie H. Rosa van Lima te Sibbe. Deze devotiekapel werd medio 1953 in opdracht van mevrouw Louise F.A. Schoenmaeckers gebouwd ter ere van Onze Lieve Vrouwe uit dankbaarheid wegens bespaard oorlogsleed. Rond augustus 1953 werd de kapel ingezegend door pastoor Willems, welke plechtigheid werd opgeluisterd door een zangkoor. Verder waren er - naast de volwassenen - ook nog een tiental schoolkinderen aanwezig. De opdrachtgeefster geboren in 1894. Ooit was zij eigenaresse van Kasteelboerderij Sibberhuis (zie onder "Sibberhuuske" via Wikipedia). Zij ruilde dit onroerend goed met de landerijen van haar broer Felix en bouwde daarop de kapel. Zelf mocht zij in het poortgebouw

blijven wonen. Na haar overlijden in 1980 is zij begraven op het kerkhof van Sibbe.

Met haar overlijden zijn de eigendomsrechten van de Mariakapel overgegaan op familielid, de heer Arthur van Laar, woonachtig in Landgraaf. Geleidelijk aan raakte de kapel enigszins onderkomen en werd een restauratie noodzakelijk. Daartoe gaf de nieuwe eigenaar opdracht aan Mergel Specialiteiten Bedrijf F. Rouwet B.V. te Margraten. De werkzaamheden, die plaatsvonden in de tweede helft van 2015, zijn zodanig uitgevoerd, dat het authentieke karakter en de cultureel-historische identiteit volledig behouden zijn gebleven. Uiteraard is ook het beeldje van Maria grondig onderhanden genomen, zodat dit weer oogt zoals vanouds en toch voldoende beschermd is tegen weersinvloeden. De kapel werd na het overlijden van de oprichtster verzorgd door Annie

Weusten uit Sibbe. Toen deze op haar beurt overleed in 2015 werd de verzorging overgenomen door Mia Paffen, die deze pro Deo taak met veel zorgzaamheid en toewijding tot heden toe vervult.

Nu - inmiddels 63 jaren na de bouw - is de parochie H. Rosa te Sibbe weer een gerestaureerde kapel rijker geworden en te hopen is, dat de vele wandelaars en fietsers, toeristen en inwoners, parochianen en bedevaartgangers hier een moment van rust en inspiratie mogen opdoen. Tenslotte zij nog opgemerkt, dat de Werkgroep Kruisen & Kapellen slechts zijdelings bemoeienis heeft gehad met de restauratie van de kapel. Het initiatief daartoe is genomen door eigenaar Arthur van Laar, die ook alle daaraan verbonden kosten heeft gedragen.

Foto: Sander van Daal

Schilderwerk dient in de eerste plaats om het onderliggende materiaal te beschermen. Daarnaast is schilderwerk uitermate bepalend voor het aanzien van een object. Toch zijn de esthetische redenen om in te grijpen vaak minder snel aan de orde dan de technische noodzaak. Hetgeen dus wil zeggen dat zodra het moment er is dat de verf gaat scheuren of afbladderen, we eigenlijk te laat zijn. Daarom is het heel verstandig het schilderwerk jaarlijks goed na te kijken op beginnende (haar)scheurtjes en andere aantastingen. Punten van aandacht zijn dan vooral de liggende delen en kopse kanten (de uiteinden van latten, planken en balken).

Deze onderdelen zijn namelijk het gevoeligst voor vochtinwerking. Omdat houten onderdelen altijd in meer of mindere mate “werken” (krimpen en uitzetten), is het belangrijk om naden van verbindingen en beginnende scheurtjes goed “vol te zetten” met verf of beits.

Goed schilderwerk begint met een goede voorbereiding. De ondergrond moet stevig, droog en stofvrij zijn. Verf lagen die nog goed gehecht zijn, mogen blijven zitten. Anderen worden verwijderd door afbranden, föhnen of afbijtmiddel, in combinatie met een vlakke en scherpe verfkraaber. Spoel resten afbijtmiddel weg met lauw water.

Slechte delen, zoals de onderdorpel van een kozijn, moeten eerst op deskundige wijze worden hersteld of vervangen. Bij kleinere beschadigingen moet als het

Schilderen is een activiteit die bij heel veel bouwwerken zowel aan het interieur als het exterieur regelmatig moet worden uitgevoerd.

Werkzaamheden die te maken hebben met schilderen behoren tot het reguliere onderhoud.

Voor mensen die over niet meer dan één linker hand beschikken zijn veel schilderklussen vaak goed zelf uit te voeren.

losse en /of rotte (roestige) materiaal worden verwijderd. Tweecomponentenpasta's zijn geschikt om gaten te dichten en kleine reparaties uit te voeren. Oppervlakkige beschadigingen kunnen ook worden behandeld met een geschikte plamuur. Na het herstelwerk en tussen het aanbrengen van de verschillende verflagen moet steeds worden geschuurd. Daarbij wordt gewerkt van grof (schuurpapier P80 of P100) naar fijn (P150 tot P400). Verf is er in oneindig veel kleuren en kwaliteiten. Wat de beste keuze is hangt af van vele factoren, waaronder de bestaande situatie. Bespaar niet op kwaliteit en laat je zo nodig adviseren door een vakman. Kwalitatief goede verf gaat vaak twee keer zolang mee als de slechtste. Dekkende verflagen gaan, afhankelijk van kwaliteit en omstandigheden, drie tot acht jaar mee; transparante één tot vier jaar.

Voor buitentoepassingen komen in principe alleen alkydverven in aanmerking. De traditionele varianten bevatten vrij veel oplosmiddel (terpentine). Uit milieu-oogpunt zijn high-solid alkydverven ontwikkeld, die een groot aandeel vaste stof (85%) bevatten. Voor binnen kunnen ook acrylaatverven op waterbasis worden gebruikt.

Het klassieke verfsysteem bestaat uit drie lagen: grondlaag, tussenlaag en deklaag. Onder bepaalde omstandigheden kan op plaatsen waar de esthetiek er minder toe doet, ook een schakelsysteem (één potsysteem) worden gebruikt.

Niet altijd worden muren alleen maar geschilderd 'voor het mooi', soms dient de verf ook als vochtwering. Het effect hiervan is echter sterk wisselend en moeilijk vooraf te voorspellen. Minerale verf en siliconen-emulsieverf leveren in het algemeen de beste resultaten op. Een dergelijk "oplossing" is echter alleen aan te raden als het op geen enkele andere wijze lukt te muur droog te krijgen. Op droge (binnen)muren kunnen ook goedkopere witkalk en latexverf worden aangebracht. De juiste materiaalkeuze is dus sterk afhankelijk van de ondergrond en de vochthuishouding. Raadpleeg bij twijfel altijd een deskundige om onnodige teleurstellingen te voorkomen.

Let vooral goed op verbindingen en naden

Alvorens met het eigenlijke schilderen te beginnen is het voorbereiden van de ondergrond van groot belang. Dus loszittende verf verwijderen, reparaties uitvoeren, plamuren en schuren. Bedenk dat schilderen slechts de laatste stap is van een veel omvangrijker proces. Het gereedmaken van de ondergrond is minstens zo belangrijk en vraagt vaak meer tijd dan het schilderen zelf. Kies per materiaal en toepassing de juiste verf. Houd een eenmaal gekozen verfsysteem aan. Vraag anders eerst om deskundig advies.

Zorg bij het schilderen dat u vooral onderkanten, hoeken, naden en gerepareerde delen goed in de verf zet. Schilder bij voorkeur op rustige dagen in voor- of najaar.

Soms is een klus te omvangrijk of specialistisch om zelf te doen

Vermijd vochtige omstandigheden (motregel, mist, dauw) of felle zon.

Om schilderwerk zolang mogelijk in goede conditie te houden is regelmatig schoonhouden met lauw water en een zachte lap aan te raden. Probeer ook kleine plaatselijke schades bij te werken.

Let hierbij vooral op: randen, hoeken, naden, verbindingen en kopse kanten. Houd er rekening mee dat de zuid- en westzijde ook vaak meer onderhoud nodig hebben vanwege weersinvloeden (zon en regen).

Het is zeker de moeite waard om schilderwerk zelf uit te voeren. Tijdig ingrijpen voorkomt mogelijke vervolgschade en daardoor extra werk en kosten. Normaal gesproken beslaat de post voor een schilderbeurt voor maar 15% uit verf en aanverwante materialen.

Bespaar dus nooit op de kwaliteit van de verf. Besparingen op het arbeidsloon zijn vele malen effectiever. Let er wel op dat u de schilderwerkzaamheden goed uitvoert en raadpleeg bij twijfel altijd een deskundige, bij voorbeeld de monumentenwacht.

Laat hier vooral eerst de deskundige naar kijken

H. Hartbeeld in Belfeld hersteld

Wim van Diepen

In 1940 werd een aantal Belfeldse jongelui opgeroepen voor militaire dienst in verband met het dreigende oorlogsgevaar. Op 10 mei 1940 vielen de Duitsers inderdaad ons land binnen. Enkele dagen later moest Nederland capituleren voor de overmacht. De Nederlandse soldaten hebben met beperkte middelen flink verzet geboden en dat kostte veel Duitsers en Nederlanders het leven. Alleen al rond de Maaslinie sneuvelden 133 Nederlanders en 284 Duitsers. In totaal verloren binnen een week ruim 5000 soldaten het leven; het aantal gewonden was nog veel hoger.

De Belfeldse groep kwam er echter goed vanaf, want niemand was gesneuveld of raakte ernstig gewond. Het leven hernam min of meer zijn gewone gangetje. Wel maakten de Duitsers nu de dienst uit.

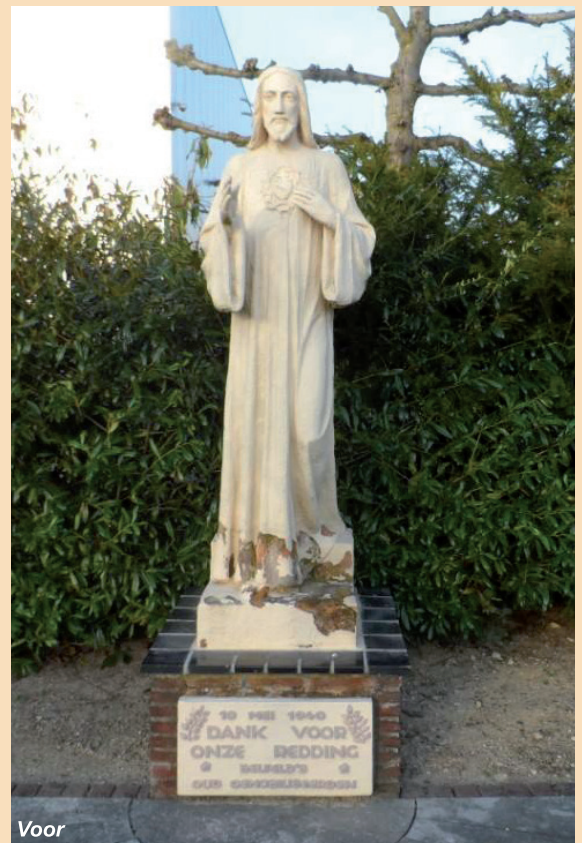
Belfeld had op 1 januari 1940 slechts 2156 inwoners, waarvan 1147 mannen. De oud-gemobiliseerden uit het dorp kenden elkaar allemaal en realiseerden zich dat ze eigenlijk nog goed uit de slag waren gekomen en besloten, uit dankbaarheid voor die betrekkelijk goede afloop, een monument op te richten. De keuze viel op een H. Hartbeeld, dat geplaatst zou worden bij de kerk op de hoek Rijksweg-Urbanusweg. De Duitse overheersers hadden hier geen bezwaar tegen. In 1942 werd het beeld geplaatst tussen de kerk en het kerkhof, een plek waar alle Belfeldenaren geregeld voorbijkwamen.

Het beeld werd gemaakt bij Russell-Tiglia in Tegelen. Het ontwerp was van Hub Hendriks (1928-1997) en de uitvoering gebeurde door Victor Sprenkels (1878-1959). De hoogte van het beeld is 2,10 meter. De sokkel is ongeveer 1 bij 1 meter en 50 cm hoog.

Het is een staande Christusfiguur van terracotta. De rechterhand zegenend uitgestrekt, de linkerhand ligt op het hart. Het beeld werd geplaatst op een vierkantig bakstenen voetstuk, waarop een keramische plaquette met tekst is bevestigd. Er staat:

**10 mei 1940
Dank voor onze redding
Belfelds oud gemobiliseerden**

De Belfeldse Sint-Urbanuskerk werd in de laatste oorlogswinter grotendeels vernield, maar het H. Hartbeeld was nagenoeg onbeschadigd. De restanten van de kerk werden afgebroken en het beeld bleef "alleen" achter. Jarenlang werd de gymzaal van de jongensschool aan de Schoolstraat gebruikt als noodkerk en in 1951 was de nieuwe kerk aan de Irenelaan gereed.

Voor

Na

In 1956 besloot de gemeenteraad om het H. Hartbeeld te verplaatsen naar een plantsoentje in de buurt van het Groene Kruisgebouw, in het centrum van het dorp. De vereniging van oud-gemobiliseerden bestond toen al niet meer en de gemeente ging het beeld beheren.

In 1999 werden er voortdurend vernielingen aangericht. Daarop heeft men het beeld verplaatst naar het kerkhof aan de Kerkhofweg. In plaats van een sokkel van bakstenen kwam er nu een betonnen voetstuk. Polychromeur W. Timmermans heeft de handen gere-noveerd en het beeld beschilderd.

In 2014 bleek het beeld in zeer slechte staat te verkeren. De vrijwilligers die het kerkhof onderhouden trokken aan de bel bij de gemeente Venlo. Die besloot financiële middelen beschikbaar te stellen voor een renovatie. Het beeld werd overgebracht naar de loods van de Belfeldse brandweer en daar heeft Jan Lücker uit Tegelen ruim 50 uur gewerkt om alles weer piekfijn in orde te brengen.

Met Pasen viert de Rooms Katholieke Kerk het feest van de verrijzenis van Christus. In de Goede Week van 2016 vond ook in Belfeld een “verrijzenis” plaats, namelijk die van het Heilig Hartbeeld op het kerkhof ...

Middelhaover Kepelke

Piet van Buggenum

De auto parkeer ik op de NS-parkeerplaats bij de spoorwegovergang aan de Beeselseweg in Swalmen, niet ver van mijn geboortehuis.

Bij de spoorwegovergang begin ik een tocht langs mensen, kruisen en kapellen. Dit doe ik in etappes. Bij iedere wandeling plaats ik een kapelletje of veldkruis centraal. Vandaag start ik op de Parallelweg die in mijn jeugd ook tot ons speelterrein behoorde. Deze weg moest opschuiven, waardoor de meeste oude woningen verdwenen.

Via deze route ga ik nu op weg naar het “Middelhaover Kepelke”, in de volksmond ook wel “Heylige Huysken” genoemd. Het stond er al enkele eeuwen vóór mijn geboorte. Na mijn vertrek uit Swalmen ben ik het uit het oog verloren. Zo gaat dat vaak met die kleine onopvallende kepelkes. Maar ze blijven onopgemerkt toch doorleven. Ik ben benieuwd hoe het erbij staat, meer dan vijftig jaar later.

Via de Parallelweg ben ik al snel bij het kepelke. Och, ik zie het al, dit teken van het Rijke Roomse Leven heeft zijn plaats moeten afstaan ten behoeve van een verbetering voor de verkeersveiligheid. In mijn jeugdtijd stond het midden op de weg. Als moeder en hoedster stond Maria daar dag en nacht over de buurt te waken. Bij de toename van het gemotoriseerd verkeer is het kruispunt, van de Parallelweg met de weg Middelhoven, op de schop gegaan.

Ze hebben het “Heylige Huysken”, zoals het in oude documenten genoemd wordt, verplaatst naar de kant van de Parallelweg. Nu houdt Maria vanaf de zijlijn de wacht over de buurtbewoners.

Het gebouwtje ziet er, na al die jaren, goed onderhouden uit, precies zoals ik het me uit mijn jeugd herinner. Het lijkt wel of, wat dat betreft, de tijd heeft stilgestaan. De mensen in de buurt hebben er al die jaren goed voor gezorgd. Maria voelt zich hier nog altijd thuis in deze omgeving.

Het is echter geen kepelke zoals we dat gewend zijn bij o.a. het Heyer Kepelke. Het is maar een klein massief bouwsel met een nis waarin een Mariabeeldje staat met het Jezuskindje op de arm. De nis is afgesloten met een stalen deurtje met

zes kleine raampjes. Het beeldje is een fraai slank gevormd houten figuur in een zacht bruine houtkleur. Het kapelletje stamt uit 1723.

De verhuizing naar de zijlijn vond plaats in 1982. De gemeente wilde het kepelke toen opruimen. Maar ze hadden buiten de gehechtheid van de buurtbewoners gerekend. De buurt, die het monument al eeuwenlang liefdevol verzorgde, kwam in actie. Buurtvereniging St. Isidorus tekende terecht verzet aan. Zoiets unieks als dit kepelke moet men blijven koesteren. En dat gebeurde ook. Buurtbewoner Huub Kessels bood spontaan een stuk van zijn tuin aan als de nieuwe standplaats voor het gebouwtje. De verplaatsing werd door de gemeente uitgevoerd en de buurt zorgde voor de aankleding rond het bouwsel. Mevrouw Janssen-Cruysberg schonk het nieuwe Mariabeeldje. Ik vraag me

nu af: Is het allereerste beeldje, dat in 1723 in de nis heeft gestaan, nog bewaard gebleven? Wat zou ik het jammer vinden als dit eeuwenoude teken van onze religieuze geschiedenis verloren is gegaan.

Het kepelke heeft de status van Rijksmonument verworven en wordt nu nog steeds onderhouden door de gemeente en de buurtbewoners. De bewoners van Parallelweg 30 beheren thans de sleutel van de nis. Op 23 mei 1982 werd het Middelhoaver Kepelke weer op feestelijke wijze in gebruik genomen. Onder leiding van pastoor Adriaans brachten men, ter ere van Maria, diverse liederen ten gehore. Er klonken die dag verschillende oude Maria-liedjes in de buurt zoals: “God groet u zuivere bloeme” en “O reinste der schepselen”, gezongen door de buurtbewoners en andere belangstellenden. Dit soort liedjes zong mijn moeder ook weleens. Ook de kinderen namen deel aan de feestvreugde door mee te doen aan een straattekenwedstrijd.

Boven op het kepelke staat een fraai sierlijk slank smeedijzeren kruis. De nieuw geplaatste mergelsteen boven de nis draagt ook weer de eeuwenoude inscriptie: “Ter Eeren Gods Heeft Eultun Oud Dit Werck Gegeven 1723”. Dit wekt mijn nieuwsgierigheid. Wie was deze persoon? Het schijnt dat het zoeken naar de goede gever in de archieven tot op heden geen resultaat opleverde. Ik vraag me echter af: hadden de mensen toen al achternamen? De meeste achternamen en de registratie daarvan zijn ontstaan rond 1800, in de Franse tijd. Kan Eultun Oud geen andere betekenis hebben gehad dan een familienaam? Kan het misschien een aanduiding zijn geweest van zijn hoge leeftijd? Het zijn maar veronderstellingen? In die tijd kwamen anonieme schenkers toch wel meer voor.

Misschien is Eultun Oud ook wel een verre voorvader van de Familie Oud die in mijn jeugd aan de Parallelweg woonde? Mocht Eultun wel een officiële voornaam zijn? Katholieken moesten van de Kerk een voornaam hebben die afgeleid was van een heilige. Welke kan dat in dit geval dat zijn geweest? Allemaal gedachten die bij me opkomen. Ik heb ze hier alleen maar genoteerd om eventueel bij te dragen aan een oplossing. Mijn schrijverij roept vaak vragen bij me op, waardoor iemand anders zich misschien geroepen voelt om dat uit te zoeken. Zelf zou ik in dit geval niet weten waar te beginnen.

Verder was Limburg in die tijd een zeer verdeelde provincie. Er regeerden vijf soevereinen nl.: de Staten-Generaal, de bisschop van Luik, de Duitse keizer, de Hertog van Gulik en de Koning van Pruisen. Een verbrokkeling die gepaard ging met verwarring, versnippering, onveiligheid en rechtsonzekerheid.

Hierdoor ontstonden later ook de beruchte bokkenrijders

Vanaf 1723 tot 1864 trok ieder jaar de sacramentsprocessie aan het kepelke voorbij. Bij het gebouwtje werd dan een rustaltaar geplaatst waar de benedictie werd gegeven. Waarschijnlijk stond er vóór 1723 ook al een kepelke. In oude stukken, waarin schandalen bij het draaksteken tijdens de processie op kermisvrijdag 21 juni 1716 worden beschreven, wordt hier naar verwezen. In die tijd had Swalmen nog een schutterij die ook in dit dorp het draaksteken organiseerde.

Tijdens de sacramentsprocessie liep er een draak achter de stoet mee. Vlak voordat de stoet de kerk inging werd deze op de markt neergeschoten en neergesabeld door ruiters van de schutterij. Dit gevecht liep wel eens uit de hand. Van heinde en verre kwamen mensen hiernaar kijken. Rond 1795 kwamen de Fransen die na een tijd

de schutterijen hebben ontbonden. Dat was tevens de genadeslag voor het draaksteken in Swalmen.

Vanaf de aanleg van de spoorlijn Roermond-Venlo in 1864 werd de processieroute veranderd om de twee spoorwegovergangen te vermijden. Dit zou te veel oponthoud teweeg kunnen brengen bij de beide "breers".

Wat heeft dit kepelke in zijn lange leven al niet meegemaakt? De bezetting door de Fransen onder Napoleon en twee wereldoorlogen. Dit heeft het allemaal ongeschonden overleefd. Vroeger zou men het een wonder hebben genoemd.

Foto's Wim Clout

Foto's Contactdag 2 april

AANDACHTSGEBIEDEN BESTUURSLEDEN

Onze stichting Kruisen en Kapellen in Limburg telt 16 bestuursleden. Behalve de voorzitter hebben alle bestuursleden hun "aandachtsgebied" in portefeuille. U kunt voor vragen opmerkingen en raad terecht bij het bestuurslid dat voor uw plaats verantwoordelijk is. Stuur bij voorkeur een e-mail zodat uw vraag of opmerking goed gedocumenteerd is en vastligt.

Voorzitter:

Matheu Bemelmans

tel: 0475 38 68 91

e-mail: skkl@bisdom-roermond.nl

Regio Noord-Limburg

Mook en Middelaar, Gennep, Bergen, Venray	Koos Swinkels	0478 58 46 31	koos.swinkels@gmail.com
Horst aan de Maas	Jos Jenniskens , <i>secretaris</i>	077 39 82 948	josjenniskens@home.nl
Peel en Maas	Ton Boots	077 46 51 103	tonwil@home.nl
Beesel, Venlo	Wim van Diepen , <i>penningmeester</i>	077 47 51 987	wimvandiepen@home.nl

Regio Midden-Limburg

Roerdalen, Roermond	Wim Clout , <i>vice-voorzitter, redacteur</i>	0475 31 12 92	wjclout@zonnet.nl
Nederweert, Weert	Alfons Bruekers	06 2237 1484	abruekers@hetnet.nl
Leudal	Jos Backbier	0475 44 03 30	j.backbier@home.nl
Maasgouw, Echt-Susteren	Lei Peeters	0475 55 15 15	l.peeters@gemeentemaasgouw.nl

Regio Westelijke Mijnstreek

Nuth, Schinnen, Beek, Valkenburg ad Geul	Sander van Daal , <i>redacteur</i>	06 2519 0455	sc.van.daal@gmail.com
Sittard – Geleen, Stein	Peer Boselie	046 45 82 207	Peer.Boselie@gmail.com

Regio Heuvelland

Maastricht, Meerssen	Toon Jenniskens	043 34 76 206	toon.jenniskens@ziggo.nl
	Hannes van Roosmalen	043 32 50 171	jepvroosmalen@home.nl
Gulpen-Wittem, Voerendaal	Chris Willems	045 57 51 390	chr-willems@planet.nl
Margraten / Eijsden, Vaals	Hay van Boekhold	043 45 73 378	yahvanb@gmail.com

Regio Parkstad

Heerlen	Harrie Kuijpers , <i>archivaris</i>	045 54 15 628	h.kuijpers@home.nl
Brunssum, Kerkrade, Landgraaf, Onderbanken, Simepveld	Ed van Gelder	045 52 59 107	ed.van.gelder@online.nl

BARMSHÄUTIGHEIT